

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ОСВІТЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МИКОЛАЇВЩИНИ

Бабійчук Валентина Григорівна,

методист Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, babiychuku@ukr.net.

Анотація. У статті відображено зростаючий інтерес учнівської молоді до універсальної моделі дистанційної форми навчання на основі прогресивної парадигми викладацької діяльності і нових концепцій, підходів і досвіду в формуванні їх освітнього й інтелектуального потенціалу.

Ключові слова: універсальність дистанційного навчання, освітній та інтелектуальний потенціал, учнівська молодь.

У загальноосвітніх навчальних закладах Миколаївської області застосовуються елементи дистанційної форми навчання під час підготовки до шкільних, районних та обласних олімпіад, у підготовці до Державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання, в організації і проведенні Інтернет-олімпіад, Інтернет-турнірів, Інтернет-конкурсів. Попри це у дистанційному режимі проводиться конкурс з інформатики «Золотий байт», зокрема, тестування для юніорів. Звичним для багатьох учителів школи є спілкування з учнями через мережу Internet: консультації, обмін завданнями та їх виконання, підготовка мультимедійних і дослідницьких проектів та інше. Під час карантину таке спілкування набуло масового характеру, учні одержували завдання через розсилання і на сторінках сайту школи, на альтернативних платформах підтримки дистанційного навчання, у блогах і на сторінках персональних веб-ресурсів педагогів.

Приміром персональний Інформаційний веб-сайт учителя Ольги Віталіївни Калабухи містить методичну скарбничку з тестами для учнів, математичну скриньку з олімпіадними завданнями і математичними фокусами, цікавинками та «веселою перервою» тощо. Електронні задачки, нестандартні задачі, завдання для підготовки до олімпіад, уроки алгебри, геометрії, математики та багато інших цікавих матеріалів для учнів розмістила на персональному веб-сайті «Ерудит» учитель математики Сажнева Євгенія Борисівна. Математичні вікторини, експерименти з фізики, завдання з підготовки до районних олімпіад, ДПА, ЗНО, завдання для проведення конкурсів з фізики «Левеня», з математики «Кенгуру», діючий форум юних математиків, корисні посилання та завдання на літо — усе це розміщено для учнів на персональному сайті вчителя фізики та математики Новобузької ЗОШ №4 Рафальської Оксани Дмитрівни. На персональному сайті Архіпової Аліни Євгеніївни є сторінка молодіжний клуб «Тінейджер», на якій розміщено відеосюжети передачі про Миколаївську гімназію №4, які транслювала в жовтні і грудні 2013 року Миколаївська обласна державна телерадіокомпанія. Автор і ведуча учениця 7-Б класу Хохлова Катерина, режисер-оператор Сергій Поляков — учні цього навчального закладу, що підтверджує процеси формування освітнього потенціалу учнівської молоді засобами дистанційного навчання.

Крім персональних веб-ресурсів надзвичайно велику цінність мають як шкільні веб-сайти, так і сайти

закладів нового типу (колегіуми, гімназії, ліцеї, технікуми). Так на веб-сайті ЗНЗ №19 м. Миколаєва розміщено окрему сторінку для дистанційного навчання інформатики та цікаві уроки перевернутого навчання. Запроваджується за дистанційною формою навчання інклюзивна освіта у КЗ МНВК «Комп'ютерний центр» м. Вознесенська під час проведення уроків інформатики та інформаційних технологій з учнями 10–11 класів. У ході навчання й он-лайн консультацій використовуються веб-камера, мережа Інтернет, відеоуроки, скайп, електронна пошта, платформа дистанційного навчання Moodle тощо.

До того ж цікавим є веб-сайт Миколаївського економічного ліцею №2, який містить окрему сторінку з дистанційного навчання з предметів усіх освітніх галузей і маркетингу, а також 19 персональних сайтів педагогів цього навчального закладу, де запроваджуються елементи дистанційного навчання учнівської молоді. Варто відзначити цінність веб-сайту Миколаївського ліцею «Педагог», який також має окремі сторінки з дистанційного навчання з предметів інформатика (програмування) й окрему сторінку для навчання інформаційних технологій. На сайті навчального закладу розміщено 23 навчальні блоги його педагогічних працівників, які запроваджують елементи дистанційного навчання. На базі цих навчальних закладів у тісній співпраці з професорсько-викладацькими кадрами ВНЗ Миколаївщини та Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти працює обласна очно-дистанційна школа (ОДШ) «Інтелектуальний резерв Миколаївщини».

Кількісна статистика лише підтверджує інноваційність освітнього процесу, акцентуючи увагу на шкільних сайтах, яких лише в загальноосвітніх закладах цього регіону налічується 84, а також 198 шкільних сайтів мають заклади освіти різних районів Миколаївщини.

Центром дистанційного навчання як дорослих, так і дітей є Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (МОППО), на порталі якого розміщено платформу Moodle створені середовища дистанційного навчання для дорослих, а також розміщено навчальний контент у предметних категоріях усіх освітніх галузей, зокрема, очно-дистанційна школа для обдарованої і здібної учнівської молоді Миколаївщини, до того ж розміщено рубрику «Дистанційне навчання». Освітня область в освітньому середовищі порталу МОППО мають близько 30 персональних інтернет-ресурсів (сайти, блоги), 4 віртуальні спільно-

ти, які доцільно й ефективно використовуються у навчальному процесі на дистанційному етапі.

Оскільки сучасне навчання (а особливо дистанційне) тяжіє до індивідуалізації, то особливістю створення дистанційних курсів (навчального контенту) є зв'язок з учнем, що знаходиться на відстані. Учневі важко стимулювати себе до самостійного навчання, оскільки він не знаходиться в колективі, де існує ще й такий стимул як конкуренція (наприклад, бути найкращим учнем у класі) або просто проводити емоційну дискусію з певного питання. Тому учителі, що працюють у системі дистанційного навчання оперативно відповідають на листи, стимулюють та заохочують учнів до оперативності, чітко прописують і дотримуються графіка спілкування в режимі on-line, створюють атмосферу психологічного комфорту, сприятливого настрою, емоційного піднесення й умов для повноцінної самореалізації школярів, прояву успішності, самоствердження, підвищення його самооцінки [3, 4].

У МОШПО діє комплексна система підготовки педагогів і професорсько-викладацького складу до роботи з обдарованою і здібною учнівською молоддю у дистанційному середовищі, які також підвищують свою кваліфікацію за очно-дистанційною формою навчання.

Постійно діючий і мобільний, гнучко реагуючий на актуальні проблеми і виклики **Миколаївський регіональний центр обдарованої дитини НАПН України**, який є структурним підрозділом Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України (Постанова Президії НАПН України від 16.02.12 р. № 1–7/3–77, Цільова соціальна програма розвитку освіти Миколаївської області на 2011–2015 роки), сприяє підвищенню рівня професійної компетентності педагогів Миколаївської області у виявленні обдарованості, навчанні, розвитку та вихованні духовно багатой, соціально активної, фізично здорової творчої особистості дитини. Одним із завдань Центру є науково-методична підтримка установ шкільної, позашкільної та післядипломної педагогічної освіти, які працюють у сфері роботи з обдарованими дітьми (МАН, центри дитячої творчості, загальноосвітні заклади нового типу тощо).

Щорічно Центром проводяться як в очному, так і в дистанційному режимі, конференції, семінари, круглі столи, консультації, робочі зустрічі, а також виставки, проекти, участь у конференціях і семінарах і т. д. Для батьків, шкільних педагогів та педагогічних і наукових працівників очно-дистанційної школи, психологів створені окремі сторінки на сайті Центру, який розміщено на порталі МОШПО. На порядку денному засідання координаційної ради Миколаївського регіонального центру Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України системно розглядалися актуальні питання підготовки педагогів до роботи з обдарованими учнями: досягнення, проблеми, перспективи діяльності; про організований початок нового навчального року очно-дистанційної школи; про створення творчого освітнього середовища очно-дистанційної школи, затверджувався порядок проведення сесій і програми навчання у міжсесійний період, розклад роботи ОДШ, список базових навчальних закладів, дисциплін і розподіл учнів за класами, а також аналізувалася адміністративною, модератором і методистами-тьюторами

результативність діяльності учасників навчально-виховного процесу ОДШ на платформі Moodle тощо.

Другий рік успішно реалізується *обласний інноваційний проект «Очно-дистанційна школа: Інтелектуальний резерв Миколаївщини»* для обдарованої та здібної учнівської молоді за моделлю інтерактивного навчання в дистанційному середовищі на платформі Moodle. Інтегрована очно-дистанційна форма навчання поєднує очне навчання в базових навчальних закладах і самостійний керований і контрольований *інтерактивний навчальний процес* у віртуальному дистанційному середовищі. Каскадна модель організації навчального процесу в очно-дистанційній школі передбачає координацію діяльності методистів-тьюторів усіх предметних категорій, класних керівників з кадровим потенціалом, учнівською молоддю та дистанційним навчальним середовищем і базується на таких принципах: *у центрі* — активний учень; *в основі навчальної діяльності* — співробітництво; *суть навчального процесу* — розвиток здатності обдарованої і здібної учнівської молоді до самонавчання, самооцінювання, самовдосконалення, самореалізації. Платформа Moodle — дистанційна система модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища, яка одночасно виступає *програмним комплексом* для організації дистанційного навчання в мережі Інтернет, *системою управління* навчальними курсами, потужним інструментарієм навчальних занять у веб-просторі. Навчання за проектом в очно-дистанційній школі *«Очно-дистанційна школа: Інтелектуальний резерв Миколаївщини»* здійснюється з базових дисциплін: математика, хімія, біологія, фізика, історія, правознавство, географія, економіка, українська мова і література, російська мова і література, англійська мова, німецька мова, світова література, інформатика / інформаційні технології, а також окремим блоком передбачена виховна складова розвитку творчого потенціалу слухачів, створено творче освітнє середовище, що передбачає навчання сучасному хореографічному мистецтву і веб-дизайну. На очних сесіях проводяться настановні заняття, навчально-тренувальні збори, спеціальні комплексні олімпіади, відбіркове анкетування і тестування з контрольними роботами. На базі опорних навчальних закладів проводяться очні і дистанційні консультації для учнів Школи, конференції, круглі столи, тренінги, інтелектуальні конкурси, змагання, турніри з базових предметів тощо. На дистанційному етапі здійснюється самостійний керований і контрольований навчальний процес. Під час літньої оздоровчої сесії на березі моря поєднується очне навчання з мережевими технологіями та культурним відпочинком й оздоровленням [1].

У результаті аналізу діяльності учасників навчально-виховного процесу Миколаївської обласної очно-дистанційної школи для обдарованої і здібної учнівської молоді визначено доцільність й ефективність такого навчання, з високими якісними показниками навчальних досягнень учнівської молоді. Такій високій результативності сприяла комплексна система підготовки учнівської молоді до олімпіад, конкурсів, турнірів. А також вчасне розміщення навчального контенту з усіх предметних категорій на платформі дистанційної Школи, які передбачали різні види навчальної діяльності учнів (лекції, відеоуроки, семінари, тести, різні види практичних, контрольних, тестових за-

вданы), з визначенням мети їх перегляду і зворотними коментарями, також передбачені процеси отримання зворотної інформації від учнів (розміщення виконаного завдання на платформі дистанційного середовища).

Цікавою є практична частина дистанційного курсу з підготовки учнівської молоді до участі в олімпіадах з програмування (Інформатика), яка проходить на сайті <http://www.e-olimp.com> (рис. 1) в групі ОДШ-2013 у розділі «змагання» з посиланнями на методичні рекомендації розміщені на сайті <http://www.e-olimp.com/articles/32>, на довідку по системі e-olimp: <http://www.e-olimp.com/articles/group-1> (рис. 2), на математичні основи розв'язування олімпіадних задач з інформатики, розміщені на <http://www.e-olimp.com/articles/group-12> (рис. 3), а також посилання на літературу, зокрема на збірку задач Караванова Т. П. «Інформатика: основи алгоритмізації та програмування: 777 задач з рекомендаціями та прикладами». — К.: Генеза, 2009.

Залежно від мети і тематики дистанційного навчання залучаються й додаткові матеріали: глосарії, хрестоматії, перелік документів інтернет-публікацій і літератури, можливі міжпредметні зв'язки з іншими предметами навчання. Важливе місце посідає вчасне проведення он-лайн консультацій з наданням практичної допомоги у розв'язанні різновекторних проблем [2].

Педагоги, які розмістили навчальний контент і працюють у дистанційному режимі з учнями, знайомлять їх із темами-модулями заздалегідь до початку дистанційного етапу (під час очної сесії учнів знайомлять з усіма видами роботи з теми-модуля, контролюється про-

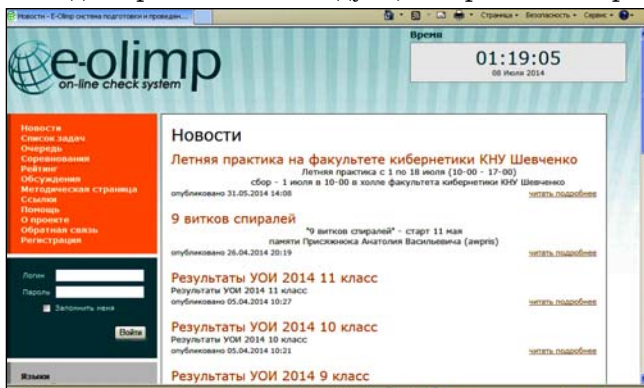

Рис. 1

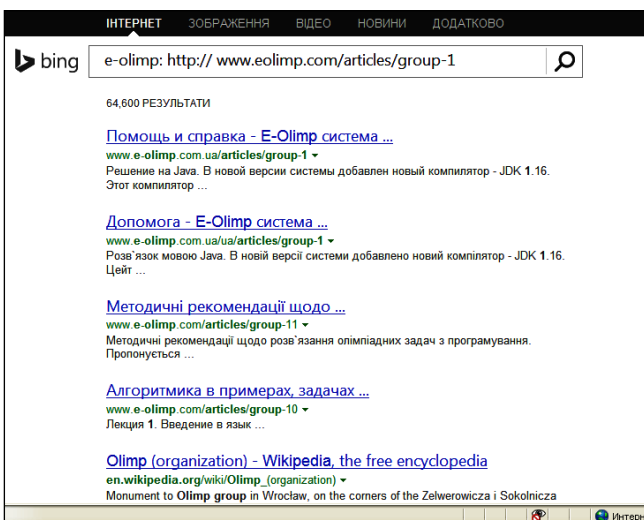

Рис. 2

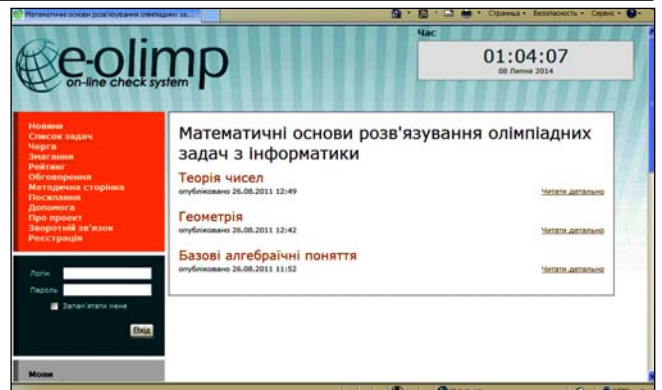

Рис. 3

цес реєстрації всіх учнів і їх запис на обраний курс (тему-модуль), пояснюється суть практичних завдань і процедура розміщення виконаних завдань у вигляді зазначеної форми (файл, презентація, відео, тест тощо) на цій же платформі дистанційного середовища. Важливим аспектом дистанційного навчання вважається інтерактивна складова, у якій обов'язково передбачаються такі види діяльності, як обговорення або дискусія в режимі Інтернет-семінару, Інтернет-чату, Інтернет-форуму на цій же платформі.

Цьогоріч гордістю Миколаївської області є 75 випускників очно-дистанційної школи, які стали студентами найпрестижніших вищих навчальних закладів України; 6 — набрали найвищій (200) бал під час ЗНО — 2013. 6 учнів школи — стипендіанти Президента України (Бернацька Юлія, Руденко Олексій, Чабан Олександр, Щебетюк Валентин, Дерун Віталія, Майорова Анастасія). Чайка Олена виборола стипендію ім. Тараса Шевченка. Кращі з учнів очно-дистанційної школи мали унікальну можливість одночасно оздоровитися та поглибити свої знання в Літній оздоровчій школі для обдарованої та здібної учнівської молоді в курортному селищі Міжводне (Крим).

У рамках дистанційної форми навчання апробуються такі модифікації.

- Учень індивідуально реєструється і записується на курс і навчається очно-дистанційно за методикою й рекомендаціями Миколаївської обласної очно-дистанційної школи для обдарованої та здібної учнівської молоді (очно-дистанційна форма навчання).
- Учень вивчає предмет у школі й має можливість додатково вивчати його дистанційно зі шкільним учителем або іншим віртуальним вчителем. Наразі дистанційні матеріали органічно включаються в традиційний навчальний процес (очно-дистанційна форма навчання).
- Учні одного класу однієї школи вивчають предмет у дистанційній формі, спілкуючись зі своїм учителем-тьютором. Наразі зменшена кількість очних уроків перетворюється на очні консультації (класно-дистанційна форма).
- Учні одного класу однієї школи вивчають предмет у дистанційній формі під керівництвом учителя-тьютора з іншої школи. Здебільшого такий вид модифікації запроваджується під час дистанційних сесій та Інтернет-олімпіад. Тоді шкільний учитель з предмету дистанційного навчання виконує функції консультанта на місці (роз'яснює учням дета-

лі дистанційного навчання і складний матеріал з предмету) (класно-дистанційна форма).

- Учнівська молодь бере участь в окремих навчальних тематичних вебінарах, які обговорюються на очних заняттях. Разом із цим використовуються інші форми навчання з використанням мережевих і технологій Веб 2.0 (модифіковане очно-дистанційне навчання).

Отже, глобалізація стимулює активність особистості, вказує на необхідність підготовки її до майбутнього, ставить нові цілі і завдання перед системою освіти. Тому можливості, надані Інтернетом і дистанційним спілкуванням, стали основою формування нової інтернаціональної освіти. Універсальність дистанційного навчання сприяє формуванню освітнього потенціалу учнівської молоді і за короткий час формує вміння отримувати, освоювати, перетворювати і використовувати в житті величезну кількість інформації. Утім середовище дистанційного навчання Moodle може ефективно використовуватися як майданчик для дискусій, для спілкування з колегами, одногрупниками, учнями, батьками, незалежно від місця їх розташування, для організації дистанційного етапу навчального процесу з

метою поглиблення й підвищення якості знань і діагностики, для надання учнівській молоді консалтингової підтримки і консультативної допомоги з метою формування предметної компетентності.

Саме доцільне використання цифрових технологій формує прогресивну парадигму викладацької діяльності під час дистанційної форми навчання, що забезпечує формування освітнього потенціалу учнівської молоді з високою результативністю та рівним доступом до якісної освіти, яка відповідає вимогам ХХІ ст.

Література

1. Башева Е. І. (и другие) Образовательные модели и технологии работы с одаренными детьми. — Красноярск: ККИПКПО, 2011. — 24 с.
2. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології: монографія / [В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, Ю. О. Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. — К.: Атіка, 2005. — С. 77–140.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000 р.)
4. Моисеев Е. Дистанционное образование в школе // Директор школы. Украина, — 2010. — №2.

УДК 37.016

МОДЕЛЮВАННЯ УРОКУ ІСТОРІЇ, СПРЯМОВАНОГО НА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Десятов Дмитро Леонідович,

Доцент Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, ddesjatov@gmail.com.

Анотація. У статті розглядаються основні принципи моделювання уроку історії, спрямованого на формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів. Визначається дидактичний зв'язок між інформаційно-комунікаційними технологіями, методами та формами навчання.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, процес навчання історії, методи, форми навчання.

Щоб спрямувати урок історії на формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, учитель під час планування і проектування процесу навчання має визначити дидактичну доцільність використання конкретної інформаційно-комунікаційної технології. Дидактична доцільність використання ІКТ може бути виявлена через встановлення зв'язку останніх з відповідними формами, методами, методичними прийомами, які планує використати вчитель, організовуючи навчальний процес.

Подібний зв'язок обумовлений сутністю й технологічною природою ресурсу чи ж окремого сервісу, який учитель планує використати в процесі організації навчальної діяльності учнів. Як приклад, для ілюстрації, ми можемо взяти такі хмарні сервіси, як Google Drive, OneDrive. Технічні можливості цих мережевих сервісів полягають в тому, що будь-які документи чи продукти можуть створюватися як в синхронному, так і асинхронному режимі. Користувачі мо-

жуть завантажувати, створювати, редагувати й здійснювати обмін документами між собою.

Подібні технічні можливості дозволяють організувати групову, позаурочну, кооперативну діяльність учнів у процесі виконання навчального завдання.

Спробуємо наочно показати відповідний зв'язок між конкретними інформаційно-комунікаційними технологіями та відповідними формами навчання (табл. 1). За основу встановлення відповідного зв'язку ми взяли одну з найбільш поширених класифікацій форм навчання за кількістю учнів. Названі в другій колонці таблиці ІКТ подаються тільки як приклад, й не служать вичерпним чи повним переліком інформаційно-комунікаційних технологій, які можуть бути використані в навчальному процесі.

Як стає помітним з таблиці, для застосування індивідуальної і фронтальної форм навчання, за наявності комп'ютера в класі й проектора, учитель може використовувати одні й ті ж самі інформаційно-комунікаційні технології. Проте, для організації роботи в